

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av elevers tillgång till
läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska
skolformerna vid Hässelby Villastads skola i
Stockholms kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Hässelby Villastads skola avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska skolformerna.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Hässelby Villastads skola i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.
- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.
- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.
- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 3 juni 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr 2025:5032) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Hässelby Villastad skola i Stockholms kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att det skiljer sig åt mellan ämnen och stadier om lärare medvetet använder läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang, främja progression i elevernas lärande och stärka deras ämnesintresse i de teoretiska ämnena. Granskningen visar också att det inte finns ett gemensamt förhållningssätt till användningen av lärarhandledningar.

I intervjuer med lärare framkommer att eleverna använder aktuella och relevanta läroböcker och andra läromedel i flera teoretiska ämnen, men att det förekommer att lärare i brist på tillgång utgår från lärverktyg, vilket påverkar planering och strukturering av lektioner. Det finns också skillnader både mellan ämnen och stadier i huruvida läroböcker och andra läromedel används som stomme i undervisningen. Det saknas tillräckligt många läroböcker i vissa ämnen och ibland används inte de läroböcker som finns.

Lärare i årskurserna 1–3 uppger att de använder läroböcker i vissa teoretiska ämnen i vilka det också kan finnas digitala komponenter, till exempel i ämnet svenska. Däremot delar eleverna i tre klasser på femton läroböcker i samhällsorienterande ämnena. Lärare berättar att eleverna därför ofta får sitta två och två och läsa i läroboken. På grund av litet antal läroböcker och att lärarna anser att dessa är innehållsmässigt begränsade, kompletterar de med ett digitalt läromedel, faktaböcker och andra lärverktyg. Lärarna påtalar att de planerar att beställa nya läromedel, men att det är svårt att hitta en bra heltäckande lärobok i såväl samhällsorienterande som naturorienterande ämnen för lågstadiet, anser lärarna. I ämnet teknik arbetar lärarna i de lägre åldrarna framför allt med ett förlagsutgivet laborationsmaterial som inkluderar arbetsblad, övningar och lärarhandledning. Till materialet finns instruktioner och kopieringsunderlag och lärarna betonar i intervjun att materialet är forskningsbaserat och väl beprövat. Lärarna i lågstadiet uppger att de använder lärarhandledning i matematik och svenska och att de inte har tillgång till lärarhandledningar i samhällsorienterande ämnen och naturorienterande ämnen. Lärare beskriver att det finns en diskussion om att det finns en risk med att för stor användning av läroböcker kan leda till likriktning och att de i stället mer ska fokusera på elevers individuella behov vid upplägg av undervisningen.

I årskurserna 4–6 uppger lärarna att de använder läroböcker i alla teoretiska ämnen, med vissa tillhörande digitala komponenter i vissa ämnen, exempelvis svenska. I de samhällsorienterande ämnena använder de en lärobok i respektive ämne som finns i en klassuppsättning och som delas av flera klasser, men där planeringen gör att det fungerar bra, enligt lärarna. I övriga ämnen finns läroböcker till varje elev. Lärarna på

mellanstadiet uppger att läroböcker och läromedel ibland är stommen i undervisningen, men att de använder olika kompletterande lärverktyg efter behov. I mellanstadiet uppger lärarna att det finns tillgång till lärarhandledning i alla ämnen, men att det, precis som på skolan i övrigt, varierar bland lärarna huruvida de används. Lärarna framhåller att lärarhandledningen i matematik är uppskattad, och att de även använder de som finns i svenska och naturorienterande ämnen. Lärarna uppger att lärarhandledningen används som inspiration, avlastning och stöd, men liksom i lågstadiet, uppger lärarna att den kan upplevas som begränsande, men att den är bra stöd för nya lärare.

Lärare i årskurs 7–9 uppger att de med läroboken som grund ger elever möjlighet att utveckla kunskaper på flera vis i flertalet ämnen. Exempelvis utgör läroboken stommen i undervisningen i matematik och svenska. I intervju med lärare från högstadiet framkommer att lärare skapar överblick över ämnen exempelvis genom att de börjar med att gå igenom vanliga texttyper, läser högt tillsammans och stannar vid svåra ordföljder och ord. Ibland läser eleverna själva och får då anteckna nyckelord. Samtidigt väljer en del lärare inom ämnet svenska att i vissa klasser arbeta utifrån lärverktyg och eget framtaget material. Eleverna berättar i intervjun att de saknar sammanhang och överblick när de använder olika häften i stället för läroböcker. Andra elever som använder lärobok betonar att de uppskattar det därför att läroboken visar olika slags texter på ett tydligt sätt och att lärobokens struktur gör att de förstår sammanhanget. Vidare uppger elever att lärare i vissa klasser i ämnet engelska inte använder läroboken, utan endast arbetar muntligt. Eleverna berättar också att tillgången till lärobok i teknik är begränsad på så sätt att läraren tar med sig böcker till lektionen. I övrigt har eleverna hand om sin egen lärobok.

Vidare framkommer i intervju att lärare i de naturorienterande ämnena delvis använder en lärobok som visserligen följer läroplanen, men inte alltid upplevs aktuell, särskilt för elever i årskurs 9. För att ge eleverna den kunskap som de ska få och för att göra undervisningen tillräckligt utmanande, kompletterar lärare därför med annat läromedel. Lärare uppger att de inte har haft möjlighet att förnya läroboken. En anledning, enligt intervjun, är att naturorienterande ämnen inte anses förändras i någon större utsträckning, och därför prioriteras ner vid inköp av nya läroböcker.

Eleverna betonar att de föredrar att använda lärobok i de teoretiska ämnena därför att de tycker att undervisningen blir mer fokuserad och intressant. De berättar också att de blir distraherade av annat när de använder datorn i undervisningen. Trots att lärarna inte alltid använder lärobok är de positiva till just läroboken och säger att den genom att vara konkret, skapar förståelse hos eleverna. Eleverna blir trygga av läroböcker,

berättar en av lärarna i högstadiet. Vidare uppger lärarna på högstadiet att de sällan använder lärarhandledning därför att de inte tycker att de behöver det. I stället vänder de sig till kollegor om det skulle uppstå behov av stöd. I flera ämnen har lärarna inte tillgång till lärarhandledningar. Rektorn uppger att många lärare använder digitala versioner av lärarhandledningar.

Lärare berättar att de i arbetslag och enstaka ämneslag diskuterar vilka läromedel som de ska använda och hur, och på så sätt skapar viss samsyn inom stadierna. I vissa ämnen utgår lärarna från läromedlens progression för att skapa en tydlig röd tråd och en gemensam nämnare mellan årskurserna. De uppger också att samplanering bidrar till sammanhang för eleverna. Samtidigt framkommer det i intervjuer med lärare att det inte finns någon gemensam överenskommelse på skolan för hur de ska använda läroböcker och andra läromedel. Ändå uppger flera lärare att de använder läroboken som stomme i undervisningen, att den konkretiserar och ger repetition, befastande och fördjupande kunskaper. De använder läroboken eller läromedlet som grunden och kompletterar med annat material och arbetssätt som att se på film, skriva och samtala. Samtidigt framkommer det i intervjuer med lärare att lärobok eller andra läromedel inte är stomme i deras undervisning, utan att de använder många olika material och lärverktyg.

Såväl rektorn som lärare i alla årskurser uppger att de arbetar med läsförståelse som är ett övergripande utvecklingsarbete för hela skolan. Rektorn uppger att ett prioriterat mål för skolan är att eleverna ska stärka sin läsförståelse och att det pågår en gemensam satsning med fokus på läsning. Det har lett till utvecklingen av SKUA – språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt där alla ämneslärare aktivt med begreppsträning. Lärarna berättar att de använder en trestegsmodell som innebär förförståelse, begreppsträning och därefter faktaläsning i par. Lärarna uppger att eleverna ofta läser under lektionerna och att lärarna läser tillsammans med eleverna, stannar upp vid svåra begrepp och diskuterar innehållet. De har högläsning i helklass och gemensamma samtal.

Lärarna uppger att de har uppmärksammat och reflekterat över skillnader mellan flickors och pojkars resultat kopplat till användandet av läroböcker. En generell beskrivning som lärarna ger är att flickor har större läsintresse, uthållighet och pliktkänsla, medan pojkarna vill att det ska gå snabbare, vilket avspeglar sig i läsförmåga. Men lärare på mellanstadiet uppger att flickornas läsintresse tycks sjunka och närma sig nivån för pojkarna. Vidare uppger rektorn att det pågår ett arbete där skolan granskar skillnader mellan könen och att de preliminära resultaten visar att pojkar har ett något större behov av särskilt anpassat material.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärare ger elever ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att eleverna på olika sätt får instruktioner för att ta sig an och skapa förståelse i läroböcker och andra läromedel. Lärarna på lågstadiet uppger att de tillsammans med eleverna går igenom hur böckerna är organiserade. I årskurs 3 ges även skriftliga instruktioner på tavlan i tydliga steg-för-steg-format, vilket gör att eleverna snabbt blir självgående, uppger lärare. Lärare på mellanstadiet uppger att de i exempelvis i de samhällsorienterande ämnena arbetar gemensamt med eleverna genom att de läser tillsammans, diskuterar begrepp och sammanfattar innehållet tillsammans. I högstadiet ger lärare flera exempel på hur de ger instruktioner i olika ämnen. I ämnet svenska arbetar de återkommande med studieteknik vilket de använder med lärarnas stöd i olika ämnen. Lärare beskriver hur de i olika ämnen tillsammans tittar på rubriker och går igenom begrepp. Eleverna berättar i intervjun att lärarna hjälper dem att komma in i läsningen av lärobokstexten genom att tillsammans gå igenom frågorna och att de i de samhällsorienterande ämnena gör tankekartor för att skapa förförståelse. Vidare betonar eleverna att de har haft mycket studieteknik vilket hjälper dem att ta sig an läroböckerna.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärarna använder läroböcker och andra läromedel i undervisningen som är anpassade efter elevernas förutsättningar och behov.

Lärare på alla stadier ger exempel på hur de anpassar läroböcker och andra läromedel så att eleverna ges möjlighet till likvärdig kunskapsutveckling. I ämnet matematik finns olika spår och extraböcker, både för stöd och utmaningar. Lärarna berättar vidare att de i mellanstadiet arbetar med gemensamma diskussioner kring bilder och texter för att få alla att förstå innehållet och att alla elever på skolan också har tillgång till inläsningstjänst så att eleverna kan få texterna upplästa. Lärare i svenska på högstadiet betonar att de alltid försöker hänvisa till läsning i böckerna men att inläsningstjänst finns. Eleverna säger att i vissa klasser lyssnar de alltid samtidigt på inläst text samtidigt som de läser samma text. Det tycker just de eleverna är bra för att minnas det de läser.

Lärare beskriver att det i de naturorienterande ämnena finns fördjupningssidor i boken, men att de framför allt uppmuntrar till

utmaningar genom extra uppgifter, faktasök och fördjupning genom nya begrepp. Läroboken i samhällsorienterande ämnen har även den inbyggda utmaningar uppger lärare. I ämnet svenska på högstadiet används läroboken som bas och för fördjupning ger läraren eget framtaget material. Det finns också i vissa ämnen digitala komponenter som kan ge utmaningar. Rektorn uppger att det finns möjlighet för elever att ha en extra lärobok hemma.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid.

Lärare på lågstadiet beskriver att eleverna har möjlighet att ta hem läroböckerna för att repetera och komma i kapp framför allt i svenska och matematik och att de då får skriftliga instruktioner om det är något särskilt som de ska träna på. Lärare uppger att det är värdefullt att eleverna ibland får repetera matematik tillsammans med vårdnadshavarna och beskriver att det skapar ett sammanhang för eleverna och stärker samarbetet mellan hem och skola. I förskoleklass finns särskilda "göra-hemma-sidor" som eleverna arbetar med. Också på mellanstadiet får eleverna använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid. Både för mellanstadiet och högstadiet uppger lärarna att de är positiva till att eleverna tar hem läroböcker efter lektionstid.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorns ledning och styrning av arbetet kring tillgången till läroböcker är begränsad.

I intervjun med rektorn framkommer att det finns avsatta medel för att köpa in läroböcker och andra läromedel som behövs i undervisningen. Samtidigt visar intervjuer att rektorns ledning är begränsad vad gäller att vissa lärare avstår från att använda läroböcker eller andra läromedel eller att elever delar på ett mindre antal läroböcker. Lärare framhåller att det kan bero på att det saknas medel för inköp efter att andra prioriteringar har gjorts. Lärare i naturorienterande ämnen på högstadiet uttrycker exempelvis ett behov av att uppdatera läroboken, men har ännu inte haft möjlighet att göra det.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar visst ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

Av intervjuer med lärare framkommer det att det sker vissa diskussioner i ämneslag och arbetslag kring val av läroböcker och andra läromedel i arbetslag och ämneslag. Lärarna beskriver hur de diskuterar att läromedel ska passa elevgrupperna, gärna ha en röd tråd över årskurser men också kring de prioriteringar mellan ämnen som de behöver göra. Det varierar dock mellan såväl ämnen som årskurser huruvida det sker medvetna samarbeten kring detta och lärare uppger att de inte alltid har tiden för att diskutera val av läroböcker och andra läromedel.

Framför allt sker diskussioner vid val av lärobok eller annat läromedel i ämnet matematik. Lärarna i lågstadiet och mellanstadiet uppger att de allmänt diskuterar val av läromedel i stor utsträckning. Inför inköp granskar de provexemplar, diskuterar och prioriterar för att sedan gemensamt komma överens. De beskriver därtill att de valde lärobok i matematik utifrån didaktiska övervägande och att den valda läroboken erbjuder olika nivåer från årskurs 1. Lärare uppger att det nya läromedlet upplevs som mer varierat och med ett naturligare lärandeflöde som är lättare för eleverna att ta till sig. Mellanstadiets lärare beskriver hur de arbetat för att få ett läromedel i matematik som används både på mellanstadiet och högstadiet. Däremot sker inte sådana diskussioner över stadiegränser när det gäller exempelvis samhällsorienterande ämnen.

Skolan har enligt intervjuer med rektorn och lärare inlett ett gemensamt arbete för att skapa en röd tråd i val av läroböcker och andra läromedel genom årskurserna. Än så länge har det främst genomförts i matematik men också i svenska där gemensamma diskussioner har förts i ämneslagen. Lärare uppger att biträdande rektorn även var delaktig i bytet av lärobok i matematik och har även drivit ett fokus på användning av ett lärverktyg i matematik.

Det framkommer i intervjuer med lärare att liknande gemensamma diskussioner sällan förekommer i exempelvis samhällsorienterande ämnen och naturorienterande ämnen. I dessa ämnen används också i stor utsträckning läromedel som lärare inte är nöjda med och här saknas också tillräckligt antal läroböcker för att alla elever ska ha tillgång till dem. Rektorn uppger i intervjun att stadiöverskridande diskussioner i samhällsorienterande ämnen och naturorienterande ämnen helt nyligen har påbörjats.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning ser till att det finns ett gemensamt medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel.

I lärarintervjuer framkommer att lärarna i sina arbets- och ämneslag diskuterar användning av läroböcker och läromedel, men att det inte förs samtal över stadierna. Lärarna på lågstadiet och i förskoleklass uppger att de diskuterar användning av läromedel i arbetslagen och när de samplanerar. Lärare uppger att samplaneringen mellan lärarna bidrar till en röd tråd inom varje ämne, men att det inte förs någon skolövergripande diskussion och att det därför inte finns någon samsyn kring användningen av läroböcker och andra läromedel. Lärare uppger också att ämnesmöten ska användas till många andra frågor, vilket gör att de mer sällan diskuterar användning av läroböcker. Vidare framkommer både i lärarintervjuer och rektorsintervju att skolan dock är på väg mot ett gemensamt och medvetet arbete och en röd tråd i användningen av läromedel mellan stadierna.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att lärare genomför utvärderingar av läroböcker och andra läromedel, men att rektorn i begränsad utsträckning ser till att detta sker på övergripande skolnivå.

Det framkommer i intervjuer med lärare och rektorn att lärare i vissa ämnen utvärderar de läroböcker och andra läromedel som de använder. Lärarna på lågstadiet uppger att de utvärderar möjlighet till progression genom läromedlet och om materialet är anpassat efter elevernas behov. De ser över om eleverna får med sig de kunskaper som de ska genom läroböckerna och läromedlen som används. Men i vissa ämnen upplever lärarna att de inte har tid att utvärdera de läroböcker som de använder. Lärarna på mellanstadiet betonar att det inte finns någon systematik kring att utvärdera läroböcker eller läromedel, men att de för diskussioner. De betonar dock att resultaten av diskussionerna inte förs vidare till rektorn. Det framkommer i rektorsintervjun att det också förekommer vissa utvärderingar på skolnivå vad gäller exempelvis svenska där lärarna analyserar screeningresultat i förhållande till bland annat använda läromedel. Ett byte av matematikboken föranleddes av en sådan skolövergripande utvärdering kopplat till elevers resultat.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.

Av läroplanen framgår att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning samt att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹ Av läroplanen framgår vidare att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Eleven ska successivt få fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar samt få möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärarna i olika utsträckning använder läroböcker eller andra läromedel som stomme i undervisningen för att skapa sammanhang och säkerställa att eleverna får en progression i sitt lärande. Till exempel använder vissa lärare i första hand olika lärverktyg eller eget framtaget material i stället för läroboken i sin undervisning. Det saknas dessutom tillräckligt med läroböcker i vissa ämnen medan det i andra ämnen inte används de läroböcker som finns. Dessutom använder flertalet lärare inte lärarhandledningarna.

Genom att använda läromedel och tillhörande lärarhandledningar kan dessa stödja lärandet på olika sätt. Bland annat kan ändamålsenliga läromedel skapa sammanhang och ge en överblick och på så sätt främja lärandet. Lärarna kan med hjälp av lärarhandledningar planera en undervisning som ger eleverna sammanhang och överblick. Eleverna kan genom läromedel få successivt alltmer utmanande uppgifter och texter vilket gynnar deras kunskapsutveckling.

¹ Lgr 22, avsnitt 2.8, Rektorns ansvar.

² Lgr22, avsnitt 2.2, Kunskaper Riktlinjer

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna använder läroböcker och andra läromedel samt att lärare medvetet arbetar med texterna i dessa läromedel för att ge eleverna sammanhang och struktur. Ett sådant arbete kan bidra till elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Det kan också handla om att rektorn ser till att lärare får tillgång till lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Skolverket har material som kan användas i detta.³

Utvecklingsområde 2

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁴

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det inte finns tillräckligt med exemplar så att varje elev får tillgång till en egen lärobok i samhällsorienterande ämnen på lågstadiet och egen lärobok i teknik på högstadiet. Det framgår också att det varierar om eleverna i undervisningen i engelska och svenska på högstadiet använder läroböcker eller andra läromedel, i en del fall för att läraren inte anser att läromedlet är ändamålsenligt eller helt uppdaterat. Det framkommer att eleverna upplever att de ibland saknar sammanhang i undervisningen.

³ [Strukturerad undervisning - en modell i sex steg - Skolverket](#) hämtad 2025-12-09

⁴ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Genom att öka tillgången till läroböcker ger det elever en grundläggande utgångspunkt för undervisningen, oavsett tidigare kunskaper vilket är i linje med läroplanens mål om en likvärdig utbildning för alla. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna använder läroböcker, andra läromedel och lärarhandledningar samt att eleverna har tillgång till ett eget exemplar av läroboken medan de läser ett ämne.

Utvecklingsområde 3

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁵ Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en likvärdig utbildning.⁶ Skollagen föreskriver vidare att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.⁷ Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen.⁸ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁹ Vidare framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra

⁵ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

⁶ Prop. 2023/24:21 s. 30

⁷ 1 kap. 9 § skollagen

⁸ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

⁹ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁰

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det i begränsad utsträckning finns ett gemensamt förhållningssätt kring användningen av läromedel i undervisningen. Rektorn har en begränsad roll i att skapa förutsättningar för en medvetenhet i arbetet med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Genom att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel, kan likvärdigheten och undervisningens kvalitet på skolenheten främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Utvecklingsområde 4

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.¹¹ Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg i skollagen kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.¹²

¹⁰ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektors ansvar

¹¹ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

¹² prop. 2023/24:21 s. 27

Motiveringen till utvecklingsområdet är att granskningen visar att skolan inte systematiskt och sammanhållet utvärderar tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel.

Genom att rektorn ger lärare större möjlighet att utvärdera läroböcker och andra läromedels kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till väl underbyggda beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ges förutsättningar att följa upp, utvärdera och analysera resultaten samt vid behov vidta åtgärder avseende användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Sådana förutsättningar kan vara schemalagda möten för läromedelsdiskussioner, etablering av arbetsgrupper eller stöd i form av riktlinjer och resurser för att effektivisera processen. Skolverket har material som kan användas i detta.¹³

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Ewa Mölleryd, utredare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Ulrika Sutorius. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Jan Liljegren deltagit.

¹³ [Systematiskt kvalitetsarbete - Skolverket](#) hämtad 2025-12-09

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹⁴ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande¹⁵:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.¹⁶

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.¹⁷ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁸

¹⁴ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

¹⁵ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹⁶ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

¹⁷ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

¹⁸ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁹

¹⁹ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Hässelby Villastads skola den 11 november 2025 och genomförde en digital intervju den 12 november. Besöket genomfördes av utredarna Ulrika Sutorius och Jan Liljegen.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Stockholms kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–9. På skolenheten går 970 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Tre gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från de skolenheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras under 2026.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna ser till att eleverna, såväl flickor som pojkar, får använda läroböcker och andra läromedel på ett sätt som bidrar till att skapa sammanhang och överblick över ämnesområden. Vilket ger progression i lärandet samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen. Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel. Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.